

PRIEDAI

Kad tautosakinėje praktikoje studentams būtų lengviau apklausti pateikėjus ir kad ta apklausa taptų dalykiškesnė ir kryptingesnė, pridedamos kelios programos. Viena jų skirta vietovės etnokultūrinei charakteristikai nustatyti. Tai daugiau sociologinio pobūdžio programa, apimanti svarbesnius tautosakos gyvavimo klausimus ir jos vietą šių dienų kultūroje.

Antroji programa skiriama apeiginei tautosakai. Mūsų manymu, rinkti šią tautosaką kur kas sunkiau, nes rinkėjui reikia gerai suprasti apeigas ir papročius, o tokio supratimo paprastai studentams labai trūksta. Be to, į šiuos dalykus kreiptinas ypatingas dėmesys ir dar dėl dviejų priežasčių: pirma, dar daug ko mažai užrašyta ir reikia skubėti, kol dar yra gyvų senesnės kartos žmonių, ir, antra, ji sparčiai traukiasi iš gyvenimo, užleisdama vietą naujiems papročiams. Užtai šioje programoje sąmoningai pateikiama nemažai su etnografiniais dalykais susijusių klausimų, be kurių folkloristas negalės išsiversti, kai gilinsis į tautosakos ryšio su liaudies buitimi, tradicijomis ir kitas problemas, kai aiškintis kartais gana miglotų meninių vaizdų semantiką.

Po jų pridedamos dvi plačios pasakojamosios ir smulkiosios tautosakos rinkimo instrukcijos.

VIETOVĖS ETNOKULTŪRINĖ CHARAKTERISTIKA

1. Kaimo (gyvenvietės) istorija.
2. Kaip aiškinamas kaimo (upės, kalno, ežero ir t. t.) pavadinimas.
3. Kaip ir kokius tautosakos kūrinius anksčiau atlikdavo? Kaip jie pasikeitė.
4. Kokioje natūralioje aplinkoje (darbas, poilsis ir pan.) teko matyti atliekant tautosakos kūrinius? Kas juos atliko?
5. Kokie tradicinės tautosakos žanrai dar gyvuoja dabartinėmis sąlygomis; kokius tik atsimena atskiri asmenys?
6. Koks pačių pateikėjų (įvairaus amžiaus ir profesijų) požiūris į atskirus žanrus ar kūrinius?
7. Kaip atlikėjai vertina procesus, dabar vykstančius tautosakoje?
8. Kokie dainininkai ir pasakotojai, muzikantai žinomi kaime (apylinkėje)?
9. Kokie kūriniai, gyventojų manymu, sukurti vietoje ir su kokiais įvykiais ar reiškiniais susiję? Kada jie sukurti? Populiarūs, ar ne?
10. Kokie kūriniai atsirado po Antrojo pasaulinio karo? Gal žinomi autoriai?
11. Ar daug buvo ištremtų į Sibirą? Kokios žinomos tremtinių dainos?
12. Ar buvo dainuojama rezistencijos dalyvių dainų? Ar dar yra išlikusių?

13. Kokie kūriniai buvo populiariūs albumuose, dainų sąsiuvinuose? Kada ir kas rašė? Ar atliekami dabar?
14. Kokios gyvavo ir dabar gyvuoja saviveiklos formos? Kas dalyvauja (pagal amžių ir profesijas)? Kokius tautosakos kūrinius atlieka?
15. Kokie užrašyti literatūrinės kilmės kūriniai? Jų folklorizacijos laipsnis.
16. Kiek etnografiškos yra šeimos šventės (krikštynos, vestuvės, vardadieniai)? Ar dainuojamos tradicinės liaudies dainos? Kokie ryškūs nauji reiškiniai?
17. Ar žmonės suėjimuose ir kitu metu dainuoja autorines (estradingas ir kitokias) dainas?
18. Kaip jaunimas vertina įvairius tautosakos kūrinius?
19. Kokius tautosakos kūrinius moka moksleiviai? Jų „repertuaro“ šaltiniai (mokykla, knygos, radijas, televizija, žodinė tradicija).
20. Ar mokytojai naudoja tautosaką mokomajame darbe? Vietinę ar tik iš knygų? Ar mokiniai renka tautosaką?
21. Ar naudojama tautosaka renginiuose, ar rašoma apie ją vietinėje spaudoje?
22. Ar yra kraštotyriminkų? Ar renkama tautosaka? Kaip ir ką jie renka?
23. Savos pastabos apie tautosakos gyvavimą.

APEIGINĖ TAUTOSAKA IR PAPROČIAI

Kalendorinės apeigos ir paročiai

Žiemos švenčių ciklas

1. Kaip ir kur būrė šv. Andriejaus dieną? Kurio metu?
2. Ar vakarodavo jaunimas per Adventą? Kur, kaip, ką darydavo?
3. Ar dainuodavo, žaisdavo per Adventą? Kokias dainas, žaidimus? Ar tuos kūrinius buvo galima dainuoti kitu metu?
4. Kas yra Kūčios?
5. Kokie darbai per Kūčias galimi, o kokie draudžiami?
6. Kaip ir kada dengiamas Kūčių stalas? Ar dedama šieno? Kur jis paskui padedamas?
7. Kiek, ir kokių valgių ruošiamas Kūčioms? Ar buvo specialus valgis? Kaip valgiai padedami ant stalo? Kada ir kokia tvarka sėdama valgyti?
8. Ar nepalikdavo laisvos vietos neseniai mirusiųjų atimųjų vėlei? Ar palikdavo vėlėms maisto? Kaip atpažindavo, kad jų būta?
9. Kaip buria merginos, norėdamos ištekėti, sužinoti, kada ištekės, kur,